

ОСВІТНІЙ ГЛОСАРІЙ

КПІ ім. Ігоря Сікорського

Затверджено Вченою радою КПІ ім. Ігоря Сікорського

(протокол № 5 від 30.06.2020 р.)

Київ – 2020

ПЕРЕДМОВА

Метою розроблення освітнього глосарію університету є системне визначення ключових понять та відповідних термінів, що описують її організацію, функціонування і розвиток.

Глосарій відкритий для подальшої його кількісної оптимізації та якісного вдосконалення.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

ВО – вища освіта

ІНП – індивідуальний навчальний план здобувача

НПП – науково-педагогічні працівники

ОП – освітня програма

РВО – рівень вищої освіти

А

Академічна довідка (Transcript) – офіційна виписка, структурований опис навчальних досягнень здобувача ВО.

Асинхронний режим – взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої учасники взаємодіють між собою із затримкою у часі, застосовуючи при цьому електронну пошту, форум, соціальні мережі тощо.

Атестаційний екзамен – форма атестації здобувачів ВО, що проводиться з метою перевірки рівня навчальних досягнень здобувачів ВО відповідно до отриманих ними знань, вмінь та інших компетентностей згідно певної ОП.

Атестація – це встановлення відповідності результатів навчання здобувачів ВО вимогам ОП та/або вимогам програми єдиного державного кваліфікаційного іспиту.

Б

Булінг (цькування) – діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

В

Валідація (англ. *Validation*) – формалізований процес визначення рівня оволодіння здобувачами ВО запланованими результатами навчання.

Веб-ресурси навчальних дисциплін – систематизоване зібрання інформації та засобів навчально-методичного характеру, необхідних для засвоєння освітніх компонентів, яке доступне через Інтернет (локальну мережу) за допомогою веб-браузера та/або інших доступних користувачеві програмних засобів.

Викладач – науково-педагогічний працівник, який відповідає за проведення навчальних занять, здійснення заходів поточного контролю і ведення модуля «Поточний контроль» в Електронному кампусі з усіх навчальних дисциплін (освітніх компонентів), передбачених його планом навчального навантаження.

Вхідний контроль проводиться на початку викладання нової навчальної дисципліни з метою визначення готовності здобувачів до її засвоєння. За

результатами вхідного контролю розробляються заходи з надання індивідуальної допомоги здобувачам, корегування навчального процесу тощо.

Г

Гарант освітньої програми – це науково-педагогічний, педагогічний або науковий працівник Університету, призначений наказом ректора, який бере участь у процесах реалізації освітньої діяльності і має науковий ступінь та/або вчене звання за відповідною чи спорідненою до освітньої програми спеціальністю або належний досвід роботи у відповідній галузі.

Графічна робота – індивідуальне семестрове завдання, що вимагає виконання різних епюрів, креслеників у відповідності до вимог відповідних нормативно-технічних документів.

Д

Дипломна робота – вид кваліфікаційної роботи здобувача ступеня бакалавра, призначений для об'єктивного контролю ступеня сформованості умінь вирішувати типові завдання діяльності, які, в основному, віднесені до організаційної, управлінської і виконавської виробничих функцій (технологічний і операційний рівень діяльності).

Дипломний проєкт – вид кваліфікаційної роботи здобувача ступеня бакалавра, призначений для об'єктивного контролю ступеня сформованості умінь вирішувати типові завдання діяльності, які віднесені до інженерних (проєктно-конструкторських, технологічних та експлуатаційних) виробничих функцій.

Дискримінація – діяння, в результаті яких особа та/або група осіб за їх ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, за станом здоров'я, етнічного й соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками, які були, є і можуть бути дійсними або припущеними, зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами й свободами в будь-якій формі, крім випадків, коли таке обмеження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними.

Дистанційна форма здобуття вищої освіти – індивідуалізований процес здобуття освіти в Університеті, що відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Дистанційний курс – інформаційний продукт/ресурс, який є достатнім для забезпечення дистанційного навчання за окремою навчальною дисципліною.

Домашня контрольна робота – індивідуальне семестрове завдання, що передбачає самостійне виконання здобувачем ВО певної практичної роботи на основі засвоєного теоретичного матеріалу. Домашні контрольні роботи можуть передбачати певний ілюстративний матеріал: графіки, векторні діаграми, гістограми тощо.

Дуальна форма здобуття вищої освіти – спосіб організації навчання здобувачів ВО денної форми, що передбачає навчання на робочому місці на підприємствах, в установах і організаціях для набуття певної кваліфікації обсягом від 25 до 60 відсотків загального обсягу ОП на основі договору. Навчання на робочому місці передбачає виконання посадових обов'язків відповідно до трудового договору.

Е

Екзамен – вид семестрового контролю для оцінювання рівня засвоєння здобувачем теоретичного та практичного матеріалу з освітнього компонента, що проводиться в період екзаменаційної сесії за затвердженням розкладом.

Екзаменатор – викладач, який за рішенням кафедри відповідає за проведення та оцінювання результатів календарного та/або семестрового контролів.

Екзаменаційна комісія – комісія, що створюється для здійснення атестації здобувачів.

Електронний кампус – прикладне програмне забезпечення, яке є елементом інформаційно-телекомунікаційного середовища університету та використовується для інформаційної підтримки повсякденної діяльності здобувачів ВО, викладачів, співробітників університету, а так само для інформаційної підтримки всіх видів інноваційної діяльності в університеті.

З

Залік – вид семестрового контролю, який планується за відсутності екзамену і передбачає можливість однозначно визначити рівень засвоєння здобувачем теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни (освітнього компонента) за результатами поточного контролю навчання здобувача упродовж семестру.

Заочна форма здобуття вищої освіти – спосіб організації навчання здобувачів в Університеті за допомогою поєднання навчальних занять і контрольних заходів під час короткочасних сесій та самостійного оволодіння ОП в період між ними.

Тривалість періоду між навчальними заняттями й контрольними заходами не може бути меншою, ніж один місяць.

I

Індивідуальне семестрове завдання з освітнього компонента (навчальної дисципліни) – реферати, розрахункові, графічні, розрахунково-графічні роботи, домашні контрольні роботи тощо – сприяє більш поглибленому засвоєнню здобувачем ВО теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань. Конкретні види індивідуальних семестрових завдань визначаються робочим навчальним планом.

Інклюзивне навчання (англ. *inclusive education*) – навчання здобувачів із особливими потребами шляхом залучення їх до загального освітнього середовища за місцем їхнього проживання.

Інформальна освіта (самоосвіта) (англ. *Informal education*) – це освіта, яка передбачає самоорганізоване здобуття особою певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю, родиною чи дозвіллям.

Інформаційно-комунікаційні технології дистанційного навчання – технології створення, накопичення, зберігання та доступу до веб-ресурсів (електронних ресурсів) навчальних дисциплін (програм), а також забезпечення організації і супроводу освітнього процесу за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення та засобів інформаційно-комунікаційного зв'язку, у тому числі Інтернету.

K

Календарний контроль проводиться з метою моніторингу виконання здобувачами індивідуальних навчальних планів згідно з графіком навчального процесу.

Каталог – систематизований анотований перелік навчальних дисциплін, які відносяться до вибіркової складової ОП для певного РВО. Види каталогів: загальноуніверситетський Каталог та/або міжфакультетський, факультетський, кафедральний Каталог.

Кваліфікаційна робота – це засіб діагностики ступеня сформованості компетентностей щодо вирішення типових завдань діяльності згідно з вимогами стандартів вищої освіти. Видами кваліфікаційних робіт є: дипломний проект, дипломна робота, магістерська дисертація.

Кваліфікація освітня – це визнана закладом вищої освіти та засвідчена відповідним документом про освіту сукупність встановлених стандартом вищої освіти та здобутих особою результатів навчання (компетентностей).

Кваліфікація професійна – це визнана кваліфікаційним центром, суб'єктом освітньої діяльності (зокрема, закладом вищої освіти), іншим уповноваженим суб'єктом та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетентностей (результатів навчання), що дозволяють виконувати певний вид роботи або здійснювати професійну діяльність.

Компетентність інтегральна – узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо навчання та/або професійної діяльності.

Компетентності (загальні) – універсальні компетентності, що не залежать від предметної області, але важливі для успішної подальшої професійної та соціальної діяльності здобувача ВО в різних галузях та для його особистісного розвитку.

Компетентності (спеціальні/фахові) – компетентності, актуальні для предметної області та важливі для успішної діяльності за певною спеціальністю.

Комп'ютерний практикум – вид практичного заняття, на якому викладач організовує індивідуальну роботу здобувача ВО на комп'ютері з метою формування умінь практичного використання певного програмного забезпечення, вивчення мов програмування тощо. Перелік тем комп'ютерних практикумів визначається силабусом – робочою програмою навчальної дисципліни (освітнього компонента).

Консультація – вид навчального заняття, на якому здобувач ВО отримує від викладача (безпосередньо або через чат, аудіо-, відео конференції, електронну пошту, форум, соціальні мережі тощо) відповіді на конкретні запитання або пояснення окремих теоретичних положень чи їх практичного використання. Під час підготовки до екзаменів (семестрових, атестаційних) проводяться групові консультації.

Конфлікт – зіткнення протилежних інтересів і поглядів, напруження й крайнє загострення суперечностей, що призводить до активних дій, ускладнень, боротьби, що супроводжуються складними колізіями; ситуація, у якій кожна зі сторін намагається зайняти позицію несумісну з інтересами іншої сторони;

Координатор дуального навчання від суб'єкта господарювання – працівник, що відповідає за організаційно-методичний супровід навчання за дуальною формою здобуття вищої освіти й призначається керівником суб'єкта господарювання.

Куратор дуального навчання – науково-педагогічний працівник Університету, який контролює виконання індивідуального навчального плану за дуальною формою здобуття вищої освіти й призначається деканом факультету/директором навчально-наукового інституту.

Курсова робота, як окремий освітній компонент, передбачає проведення дослідження з фіксацією його результатів в окремому документі або розробку сукупності документів (розрахунково-пояснювальної або пояснювальної записки, за потреби – графічного, ілюстративного матеріалу), та є творчим або репродуктивним рішенням конкретного завдання щодо об'єктів діяльності фахівця (пристроїв, обладнання, технологічних процесів, механізмів, апаратних і програмних засобів, або їх окремих частин; економічних, соціальних, лінгвістичних проблем тощо), виконаним здобувачем самостійно під керівництвом викладача згідно із завданням, на основі набутих з однієї або декількох навчальних дисциплін знань та умінь.

Курсовий проєкт, як окремий освітній компонент, є творчим індивідуальним завданням, кінцевим результатом виконання якого є розробка нового або вдосконалення існуючого пристрою, обладнання, технологічного процесу, механізму, апаратних і програмних засобів тощо. Курсовий проєкт містить розрахунково-пояснювальну записку, кресленики та інші матеріали, які визначаються завданням на курсове проектування. Курсовий проєкт виконується здобувачем самостійно під керівництвом викладача протягом визначеного терміну в одному семестрі згідно з технічним завданням на основі знань та умінь, набутих з однієї або декількох навчальних дисциплін, а також матеріалів промислових підприємств науково-дослідних установ, патентів, авторських свідоцтв тощо.

Л

Лабораторне заняття – вид навчального заняття, на якому здобувач ВО під керівництвом викладача проводить натурні або імітаційні експерименти чи дослідження з метою практичного підтвердження окремих теоретичних положень, набуває практичного досвіду роботи з лабораторним обладнанням, оснащенням, обчислювальною технікою, вимірювальною апаратурою, оволодіває методикою експериментальних досліджень в конкретній предметній галузі та обробки отриманих результатів. Перелік тем лабораторних робіт визначається силабусом – робочою програмою навчальної дисципліни (освітнього компонента).

Лекція – вид навчального заняття, призначеного для викладення теоретичного матеріалу. Як правило, окрема лекція є елементом курсу лекцій, що охоплює основний теоретичний матеріал одної або декількох тем навчальної дисципліни (освітнього компонента). Тематика і зміст лекцій визначається силабусом – робочою програмою навчальної дисципліни (освітнього компонента).

М

Магістерська дисертація – вид кваліфікаційної роботи здобувача ступеня магістра, призначений для об'єктивного контролю ступеня сформованості компетентностей дослідницького та інноваційного характеру для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та розв'язування проблеми нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

Мережева форма здобуття вищої освіти – спосіб організації навчання здобувачів ВО, завдяки якому оволодіння ОП відбувається у взаємодії між закладами вищої освіти з іншими суб'єктами освітньої діяльності на договірних засадах.

Мобінг (цькування) – діяння (дії або бездіяльність) учасників трудових відносин, які полягають у психологічному, фізичному, економічному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно працівника Університету або такою особою стосовно інших осіб з метою приниження їх людської гідності за певними ознаками, створення стосовно них напруженої, ворожої, образливої атмосфери та примушування учасника трудових відносин до зміни місця роботи.

Модульна контрольна робота (МКР) – вид поточного контролю знань здобувачів вищої освіти після вивчення логічно завершеної частини (розділу, теми) навчальної дисципліни (освітнього компонента). МКР планується одна на освітній компонент. На виконання МКР відводиться дві академічні аудиторні години. При плануванні контрольних заходів двогодинна МКР може бути поділена, наприклад, на дві одногодинні. Тривалість і методика проведення МКР визначається силабусом – робочою програмою навчальної дисципліни (освітнього компонента). МКР для здобувачів вищої освіти за заочною формою навчання може проводитись як домашня контрольна робота.

Н

Навчання за дуальною формою здобуття вищої освіти – це форма здобуття ВО денної форми, що здійснюється на основі встановленого рівноправного партнерства Університету й суб'єкта господарювання, що володіє ресурсами, необхідними для здійснення практичного навчання здобувачів ВО на робочому місці в поєднанні з виконанням посадових обов'язків відповідно до трудового договору, з метою набуття останніми досвіду практичного застосування компетентностей та їх адаптації в умовах реальної професійної дійсності.

Наставник дуального навчання – кваліфікований працівник суб'єкта господарювання, який керує навчанням здобувачів ВО на робочих місцях відповідно до індивідуального навчального плану, й призначається керівником суб'єкта господарювання.

Науково-методична комісія університету зі спеціальності – визначена наказом ректора група педагогічних, науково-педагогічних та/або наукових працівників, які відповідають за узгодження змісту ОП відповідної спеціальності на певних РВО та здійснюють координацію наукової та методичної роботи за ОП спеціальності.

Неформальна освіта (англ. *Non-formal education*) – це освіта, яка здобувається, як правило, за ОП та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій.

О

Опис освітньої програми – документ, що містить: перелік освітніх компонентів, їх логічну послідовність; вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою; кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані програмні результати навчання і компетентності, якими повинен оволодіти здобувач ВО.

Освітній компонент – складова ОП (навчальна дисципліна або її частина, курсова робота/проєкт, практика, кваліфікаційна робота), яка спрямована на досягнення визначених результатів навчання, оцінюється окремо і за результатами оцінювання дає право на присвоєння здобувачеві ВО відповідної кількості кредитів ЄКТС.

Освітня програма – освітньо-професійна або освітньо-наукова програма, що передбачає єдиний комплекс освітніх компонентів (навчальних дисциплін, практик, індивідуальних завдань/робіт, контрольних заходів тощо), спрямованих на досягнення передбачених такою програмою результатів навчання і визначених компетентностей, що дає право на отримання визначеної освітньої кваліфікації або освітньої та професійної кваліфікацій.

Очна (денна, вечірня) форма здобуття вищої освіти – основний спосіб організації навчання здобувачів в ЗВО, що передбачає проведення навчальних занять і практичної підготовки не менше 30 тижнів упродовж навчального року.

П

Платформа дистанційного навчання «Сікорський» – це відкрите віртуальне освітнє середовище КПІ ім. Ігоря Сікорського, яке надає НПП, здобувачам ВО, слухачам, широкі можливості щодо застосування сучасних технологій дистанційного навчання, розроблення веб-ресурсів навчальних дисциплін, організації інтерактивної взаємодії між НПП, здобувачами ВО, слухачами, а також управління процесом дистанційного навчання.

Поточний контроль проводиться продовж семестру з метою забезпечення зворотного зв'язку між НПП та здобувачами у процесі навчання та для перевірки рівня теоретичної та практичної підготовки здобувачів на кожному етапі вивчення навчальної дисципліни (освітнього компонента).

Практичне заняття – вид навчального заняття, на якому здобувачі ВО під керівництвом викладача, шляхом виконання певних відповідно сформульованих завдань, закріплюють теоретичні положення навчальної дисципліни і набувають вмінь їх практичного застосування. Перелік тем практичних занять визначається силабусом – робочою програмою навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Програмні результати навчання – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньо-професійної або освітньо-наукової програми.

Проектна група освітньої програми – визначена відповідною науково-методичною комісією Університету зі спеціальності група педагогічних, науково-педагогічних та/або наукових працівників, які відповідальні за розробку ОП за відповідною спеціальністю на певному РВО.

Психолого-педагогічні технології дистанційного навчання – система засобів, прийомів, кроків, послідовне здійснення яких забезпечує виконання завдань навчання, виховання і розвитку особистості.

Р

Результати навчання (англ. *learning outcomes*) – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення ОП (програмні результати навчання) або окремих освітніх компонентів.

Рейтингова система оцінювання (РСО) результатів навчання здобувачів з певної навчальної дисципліни (освітнього компонента), за якою передбачено

семестровий контроль, є складовою силабусу – робочої програми навчальної дисципліни (освітнього компонента).

Ректорський контроль проводиться з метою системного вивчення природи освітнього процесу на факультетах, в навчально-наукових інститутах і вироблення на цій основі науково-методичних рекомендацій щодо формування комплексу дій із керування якістю освітнього процесу.

Розрахункова робота – індивідуальне семестрове завдання, що передбачає вирішення конкретної практичної навчальної задачі з використанням відомого, та (або) самостійно вивченого теоретичного матеріалу. Значну частину роботи складають розрахунки, а також різні ілюстрації – графіки, епюри, векторні діаграми, гістограми тощо.

Розрахунково-графічна робота – індивідуальне семестрове завдання, що передбачає вирішення конкретного практичного навчального завдання з використанням відомого та (або) самостійно вивченого теоретичного матеріалу. Значну частину такої роботи складає графічний матеріал, що виконується вручну, або з використанням засобів комп'ютерної графіки з дотриманням вимог відповідних нормативно-технічних документів.

Реферат, аналітичний огляд та ін. – це індивідуальне завдання, що сприяє поглибленню і розширенню теоретичних знань здобувачів ВО за окремими темами освітнього компонента (навчальної дисципліни), що розвивають досвід самостійної роботи з навчальною і науковою літературою.

С

Самостійна робота здобувача є основним засобом засвоєння навчального матеріалу у вільний від навчальних занять час і включає: опрацювання навчального матеріалу, підготовку до лекцій та інших видів навчальних занять, виконання індивідуальних завдань, підготовку кваліфікаційної роботи, науково-дослідну роботу тощо.

Семестровий контроль проводиться для встановлення рівня досягнення здобувачем програмних результатів навчання з навчальної дисципліни (освітнього компонента), як правило, за семестр. Семестровий контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді *заліку* або *екзамену* в терміни, встановлені графіком навчального процесу.

Семінарське заняття – вид навчального заняття, на якому викладача організує дискусію з попередньо визначених проблем. На підставі плану семінарського заняття здобувачі вищої освіти готують тези виступів з цих проблем. Перелік тем семінарських занять визначається силабусом – робочою програмою навчальної дисципліни (освітнього компонента).

Сертифікатна програма (англ. *Certificate program*) – це спеціалізований комплекс пов'язаних між собою складових (освітніх компонентів) встановленої тривалості, який передбачає професійно спрямовану підготовку слухачів.

Силабус – робоча програма навчальної дисципліни (освітнього компонента) – це основний нормативний документ навчально-методичного забезпечення дисципліни (освітнього компонента), що конкретизує зміст навчання.

Синхронний режим – взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої всі учасники одночасно перебувають у веб-середовищі дистанційного навчання (чат, аудіо-, відео конференції, соціальні мережі тощо).

Система управління дистанційним навчанням – програмне забезпечення, призначене для організації освітнього процесу та контролю за ним через Інтернет та/або локальну мережу.

Слухач (англ. *listener*) – особа, яка проходить підготовку за сертифікатною програмою.

Стейкхолдери (від англ. *stakeholders* – зацікавлені сторони) **освітньої програми** – фізичні або юридичні особи, які мають зацікавленість в реалізації конкретної ЛП, тобто певною мірою залежать від неї та/або можуть впливати на її структуру, зміст та якість. Відносно освітньої програми стейкхолдерів поділяють на зовнішніх (роботодавці, громадські організації та об'єднання, абітурієнти та випускники Університету тощо) та внутрішніх (здобувачі ВО, НПП, навчально-допоміжний і адміністративно-управлінський персонал Університету).

Суб'єкти дистанційного навчання – особи, які навчаються (здобувач вищої освіти, слухачі), та особи, які забезпечують дистанційних освітній процес (педагогічні та науково-педагогічні працівники тощо).

Т

Технології дистанційного навчання – комплекс освітніх технологій, включаючи психолого-педагогічні та інформаційно-комунікаційні, що надають можливість реалізувати процес дистанційного навчання у закладах освіти та наукових установах.

У

Утиск – небажана для особи та/або групи осіб поведінка, метою або наслідком якої є приниження їх людської гідності за певними ознаками або створення стосовно такої особи чи групи осіб напруженої, ворожої, образливої або зневажливої атмосфери;

Ф

Формальна освіта (англ. *Formal education*) – це освіта, яка здобувається за ОП відповідно до визначених законодавством рівнів освіти, галузей знань, спеціальностей (професій) і передбачає досягнення здобувачами освіти визначених стандартами освіти результатів навчання відповідного рівня освіти та здобуття кваліфікацій, що визнаються державою.